

**Referat wygłoszony w dniu 13.06.2024 roku
podczas posiedzenia naukowego Komisji Ergonomicznej PAN**

dr Anna Mokrzycka-Wagner

Uczelnia Akademii Sztuk Pięknych im. Jan Matejki

Wydział Form Przemysłowych

ul. Smoleńsk 9, 31-108 Kraków

e-mail: amokrzycka-wagner@asp.krakow.pl

Ogród z Pamięci.

Projekt miejskiej przestrzeni parkowej dla osób z demencją oraz chorobą Alzheimera w stadiach wczesnych i średnich

Ogród z Pamięci jest projektem miejskiej przestrzeni parkowej, dostosowanej do potrzeb i możliwości osób z demencją oraz z chorobą Alzheimera w stadiach wczesnych i średnich. Projektowany teren jest wydzieloną enklawą w parku Aleksandry, w dzielnicy Bieżanów, co było możliwe dzięki współpracy z Zarządem Zieleni Miejskiej w Krakowie.

Projekt powstał w ramach pracy doktorskiej na Wydziale Form Przemysłowych Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (promotorka: prof. Czesława Frejlich, Katedra Ergonomii ASP w Krakowie; opieka naukowa: dr. hab. Halszka Kontrymowicz-Ogińska, Zakład Neurokognitywistyki i Neuroergonomii UJ w Krakowie).

W 2022 roku projekt Ogród z Pamięci zdobył grant Ministerstwa Edukacji i Nauki z programu „Nauka dla społeczeństwa”, co pozwoliło wzbogacić rozwiązanie o wiedzę specjalistów z różnych dziedzin, oraz wykonanie szerokich badań na potrzeby projektu.

Praca doktorska dotyczy obszaru projektowania dla zdrowia (health design, design for mental and behavioral health). Jest związana również z projektowaniem dla osób starszych oraz designem prospołecznym, włączającym i empatycznym. Jest to też projektowanie dla emocji i

doświadczeń, rozwoju poznawczego i sensorycznego u osób starszych. Zasadniczą częścią pracy jest projekt miejskiej przestrzeni parkowej Ogród z Pamięci.

Projekt miał na celu zapewnienie odpowiedniego, stymulującego zmysłowo i poznawczo środowiska dla tej grupy osób, dzięki zastosowaniu w nim odpowiedniej struktury przestrzenno-funkcjonalnej i ułatwień poprawiających dostępność. Otoczenie zielone, dzięki swemu wielozmysłowemu oddziaływaniu ma cechy przestrzeni poprawiającej dobrostan użytkowników, co potwierdzają liczne badania. Przestrzeń ta zaprojektowana jest wg określonych zasad.

W moim projekcie naukowo-badawczym przyjąłm założenie, że środowisko zielone (krajobraz, ogród, przestrzeń parkowa) jest znaczącym czynnikiem terapeutycznym u osób z demencją, w tym z chorobą Alzheimera w stadiach wczesnych i średnich. Oparłam się na wynikach badań naukowców z różnych krajów, zajmujących się tym obszarem, przeanalizowałam rozwiązania wdrożone na świecie, a także przeprowadziłam własne badania w polskim kontekście, których wyniki były mi potrzebne do opracowania swoich wytycznych projektowych. Część badawcza projektu pomogła mi poznać aktualne potrzeby osób z zaburzeniami otępiennymi w odniesieniu do środowisk zielonych, zgodnie z polskim kontekstem kulturowym i środowiskowym. Celem badań było określenie i sprecyzowanie cech, jakie powinna mieć taka przestrzeń, a także uwzględnienie potrzeb grupy, do której skierowany jest projekt. Badania preferencji różnych form krajobrazu miały na celu określenie tych jego cech, które budzą poczucie swojskości i bliskości. Ich uwzględnienie w projekcie może mieć wpływ na samopoczucie, poziom satysfakcji i komfort użytkowania przestrzeni zielonej przez osoby z grupy docelowej.

Idea Ogrodu z Pamięci jest rozwiązaniem pionierskim w Polsce i ma na celu zapewnienie odpowiedniego, przyjaznego, stymulującego zmysłowo środowiska, ale ma też społeczne cele – jest próbą uczynienia grupy osób z demencją widzialną i obecną w przestrzeni publicznej. Przyczyni się również do utrzymania ich dobrostanu i poczucia godności, oraz zapewni korzyści społeczne. Beneficjentami tego rozwiązania są przede wszystkim osoby z trudnościami poznawczymi, oraz ich opiekunowie, lecz Ogród jest miejscem przyjaznym i dostępnym dla wszystkich osób o odmiennych dyspozycjach poznawczych. Rozwiązanie to stwarza okazję do wyjścia z domowej izolacji na zewnątrz. Ogród osadzony w publicznej przestrzeni parkowej pełni funkcję terapeutyczną, w rozumieniu redukcji stresu i stymulacji zmysłowej, ale również – na skutek odniesień do krajobrazów znanych z przeszłości –

wspomaga procesy poznawcze, szczególnie u osób dotkniętych zaburzeniami otępiennymi, w tym u osób z chorobą Alzheimera.